

สารคดีโทรทัศน์ วัฒนธรรม
จังหวัดกำแพงเพชร
ตอน อำเภอขาณุวรลักษบุรี

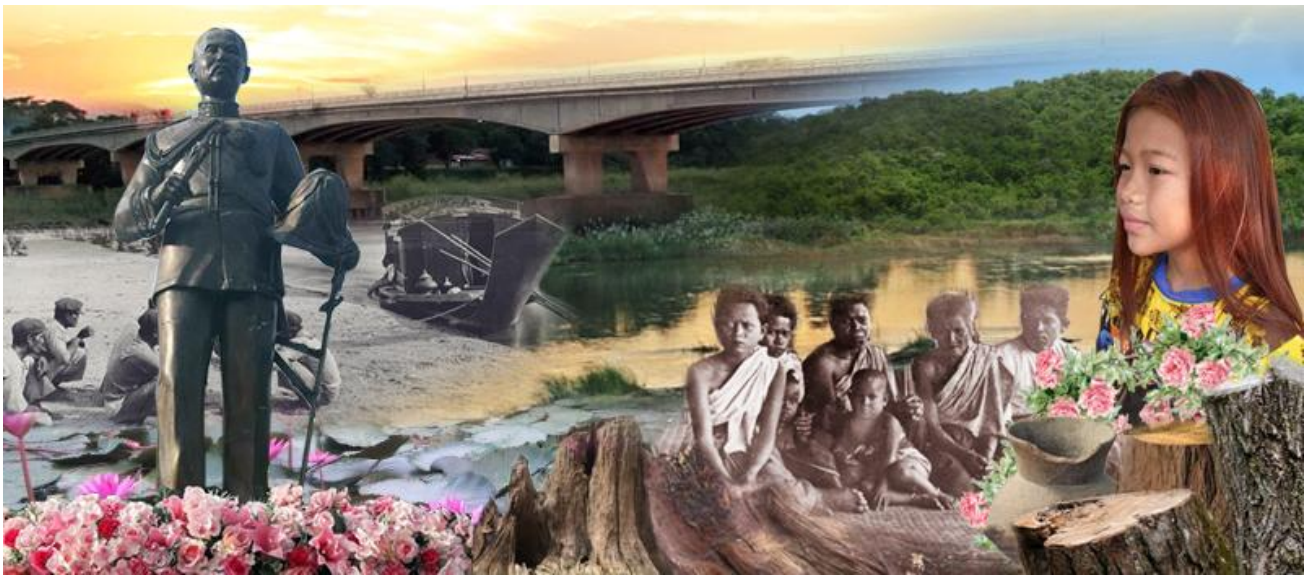

เมืองดอเป็นแสน ดินแดนประพาสต้น
ถิ่นคนผมแดง แหล่งอารยธรรมโบราณ

บทโทรทัศน์
อ.สันติ อภัยราช

อาจารย์ ๓ ระดับ ๙ ครูเชี่ยวชาญ
อดีตประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร ๓ สมัย
ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม จังหวัดกำแพงเพชร

สารคดีโทรทัศน์วัฒนธรรม
จังหวัดกำแพงเพชร
ตอน *อำเภอชาณุวรลักษบุรี*

เมืองตอเป็นแสน ดินแดนประพาสต้น
ถิ่นคนผมแดง แหล่งอารยธรรมโบราณ

บทโทรทัศน์

อาจารย์สันติ อภัยราช

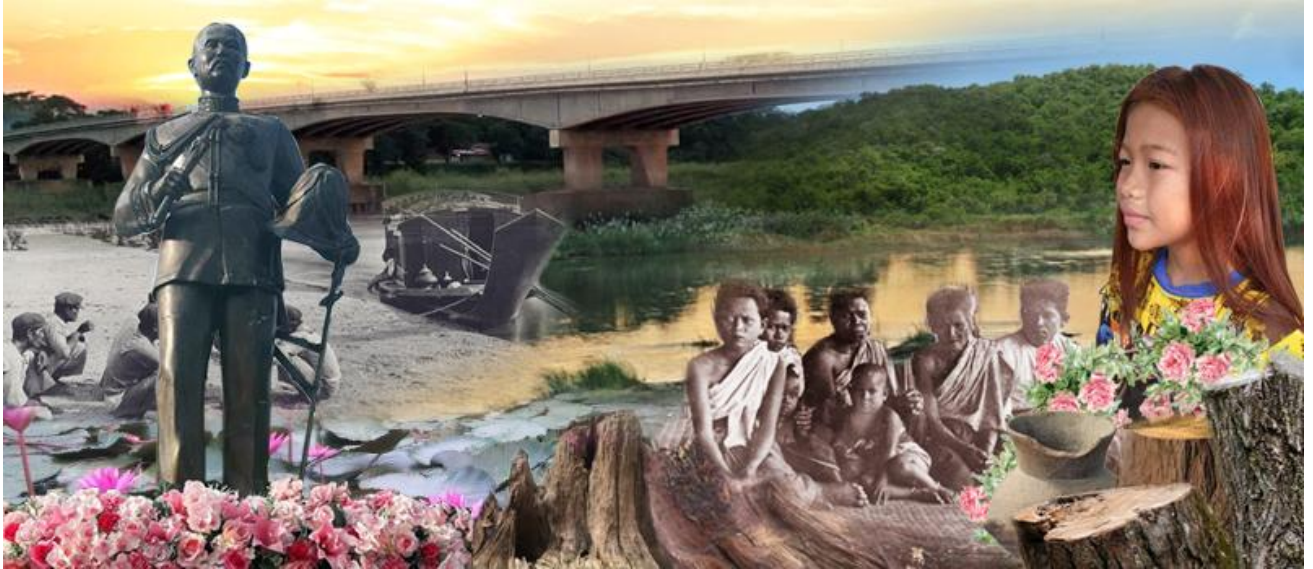
อาจารย์ ๓ ระดับ ๙ ครูเชี่ยวชาญ

อดีตประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร ๓ สมัย

ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม จังหวัดกำแพงเพชร

อำเภอชาณุวรลักษบุรี

เมืองตอเป็นแสน ดินแดนประพาสต้น ถิ่นคนผมแดง แหล่งอารยธรรมโบราณ

เมืองแสนตอเป็นชื่อเดิมของ อำเภอชาณุวรลักษบุรี ตั้งอยู่บริเวณทางใต้ลุ่มแม่น้ำปิง เป็นชุมชนโบราณเรียกว่า เมืองแสนตอ สันนิษฐานว่าเป็นเมืองโบราณรุ่นเดียวกับเมืองเทพนคร เมืองไตรตรึงษ์ เมืองพาน เมืองคนที เมืองนครชุม เมืองซำกักราว มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ แห่งกรุงศรีอยุธยา มีบันทึกใน พงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ ว่าพ.ศ. ๒๑๐๒ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิเสด็จมาคล้องช้าง ณ เมืองแสนตอ ซึ่งขึ้นกับ เมืองกำแพงเพชร ได้ช้าง ๔๐ เชือก

ลุ่มแม่น้ำปิง ทาดใต้แสนตอ

ชุมชนเก่าแก่ของอำเภอขามเฒ่าบุรี คือชุมชนเขาชะลอน บริเวณบ้านป่าพุทรา เป็นชุมชนในยุคหินใหม่มีอายุประมาณ ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ ปี จากการสำรวจของมหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ พบโบราณวัตถุเป็นจำนวนมาก อาทิ ขวานหินขัด หัวธนู กำไล ลูกปัด เศษภาชนะดินเผา จากหลักฐานดังกล่าวยืนยันได้ว่าชุมชนเมืองแสนต่อเป็นเมืองเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์ของจังหวัดกำแพงเพชร แต่เดิมอำเภอขามเฒ่าบุรี มีฐานะเป็นกิ่งอำเภอ แยกจากอำเภอคลองขลุง มีชื่อว่า "กิ่งอำเภอแสนต่อ" ที่ว่าการกิ่งอำเภอแสนต่อเดิมตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำปิง (หน้าโรงเรียนวัดน้อยวรลักษณณ์ในปัจจุบัน) เนื่องจากถูกน้ำกัดเซาะจึงย้ายมาตั้งในสถานที่ปัจจุบันนี้ เมืองแสนต่อ " เป็นเมืองโบราณหลายร้อยปี ต่อมาลดฐานะมาเป็นตำบล แสนต่อ เมื่อมีการตั้งกิ่งอำเภอ ทางราชการก็นำชื่อมาตั้งเป็น " กิ่งอำเภอแสนต่อ ที่เรียกว่าเมืองแสนต่อเพราะ มีตอจำนวนมากในแม่น้ำปิงช่วงนี้ สันนิษฐานว่าอาจจะเป็รที่เมืองแสนต่อ ทำตักเรือของพม่าเมื่อไปตีกรุงศรีอยุธยา หรือ บางท่านว่า มีการตัดไม้มาก เมื่อตลิ่งพังตอเหล่านั้นได้ตกลงไปในน้ำ ทำให้ลำน้ำปิงช่วงแสนต่อ มีตอมากมาย จึงเรียกว่าเมืองแสนต่อ

กระทรวงมหาดไทยได้เสนอ ให้ตั้งชื่อใหม่ว่า "กิ่งอำเภอขามเฒ่าบุรี" ซึ่งแปลได้ความว่า เมืองแสนต่อ คงเดิม แต่ปรากฏว่า เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศตั้งเป็นกิ่งอำเภอ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้เพิ่มคำว่า " วรลักษณณ์ " ต่อท้ายด้วย จึงมีชื่อว่า " กิ่งอำเภอขามเฒ่าวรลักษณณ์บุรี " คำว่า " ขามเฒ่าวรลักษณณ์บุรี " นั้นประกอบด้วยคำว่า ขามเฒ่า ต่อคำว่า วร เป็นชื่อขุนวรลักษณณ์ เจ้าเมืองแสนต่อในอดีต คำว่า ลักษณณ์ แปลว่า หมิ่นแสน คำว่า บุรี แปลว่าเมือง เมื่อมารวมกันก็ยังมี ความหมายเช่นเดิม และในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ กระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศยกฐานะเป็นอำเภอ และได้พิจารณาตัดพยัญชนะตัว " ณ " ออกไป จึงมีชื่อว่า " อำเภอขามเฒ่าวรลักษณณ์บุรี มาจนถึงทุกวันนี้

อำเภอขามเฒ่าบุรี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๕ ตำบล ๒๙ หมู่บ้าน คือ ตำบลแสนตอ ตำบลยางสูง ตำบลระหาน ตำบลสลกบาตร และตำบลบ่อถ้ำ ต่อมาภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็น "กิ่งอำเภอขามเฒ่าบุรี" และ "กิ่งอำเภอขามเฒ่าบุรี" ตามลำดับ และได้ประกาศตั้งเป็น "อำเภอขามเฒ่าบุรี" เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๐ นับว่ามีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจยิ่งนัก

เมืองตอเป็นแสน

อำเภอขามเฒ่า มีตออยู่ในแม่น้ำโขงจำนวนมาก ดังในบทพระราชนิพนธ์ประพาสต้นของพระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่ ๕ เมืองคราวเสด็จผ่าน เมืองขามเฒ่าเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๙ ทรงบันทึกไว้ว่า ตำบลที่เรียกว่าแสนตอ จนเป็นชื่อเมืองขามเฒ่านี้ มีตอมากจริงเรือได้โดนครั้งหนึ่ง เพราะเหตุที่เป็นที่ตลิ่งพังมาก ในปัจจุบันในฤดูน้ำแล้ง เราไม่เห็นตอไม้ที่ตำบลแสนตอโผล่มาอีก เพราะ ตอไม้ได้เปลี่ยนแปลงมีราคามากขึ้น ผู้คน ต่างเก็บเอาไปจำหน่ายหรือนำไปประดับบ้านเรือน จึงมองไม่เห็นตอ เหลือเพียงชื่อว่า เมืองแสนตอเป็นอนุสรณ์เท่านั้น

ดินแดนประพาสต้น

ในเดือนสิงหาคม ปีพระพุทธศักราช ๒๔๔๙ พระพุทธเจ้าหลวงได้เสด็จประพาสต้นหัวเมืองเหนือ เพื่อได้ทรงทอดพระเนตร ความเป็นอยู่ของอาณาประชาราษฎร์ด้วยพระเนตรของพระองค์ พระบารมีปกเกล้าชาวแสนตอ ในวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๔๔๙ พระองค์ทรงบันทึกจดหมายเหตุไว้ว่า จนเวลาย่ำค่ำขึ้นที่หาดบ้านแสนตอ เดินข้ามไปวัดสว่างอารมณ์ ตำบลที่เรียกว่าแสนตอ จนเป็นชื่อเมืองขานู นี้มีตอมากจริง เรือได้โดนครั้งหนึ่ง เพราะเหตุที่เป็นตลิ่งพังมาก เดินตามถนนฝั่งตะวันตก แวะเก็บอะไรต่ออะไรบ้าง มาจนถึงวัดซึ่งเป็นวัดสร้างใหม่ เรียกว่าวัดหัวเมือง ต่อแต่วัดนั้นมาถึงที่ว่าการเมือง ซึ่งยังเป็นหลังคามุงแฝกอยู่ทั้งนั้น ที่จอดเรืออยู่เหนือที่ว่าการนิดหนึ่ง พระองค์ทรงประทับแรม ณ ที่นี้ หนึ่งราตรี ชาวแสนตอ มีความภาคภูมิใจมากกว่า ครั้งหนึ่งพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ ได้เสด็จพระราชดำเนินจากวัดสว่างอารมณ์ถึงที่ว่าการเมืองแสนตอ ชาวแสนตอยังประทับใจอยู่มีรูปลิ่ม

เรือพระที่นั่งและผู้ตามเสด็จฯ หาดใต้แสนตอ กำแพงเพชร

วัดสว่างอารมณ์
อ.ขานูวรลักษ์บุรี
จ.กำแพงเพชร

คนผมแดง อ.ชาณุวรลักษบุรี จ.กำแพงเพชร

ถิ่นคนผมแดง

พระพุทธเจ้าหลวง ที่บันทึกเรื่องของคนผมแดงไว้ว่าวันที่ ๑๙ วันนี้ตื่น
สายไป แล้วพระวิเชียรพาคคนผมแดงมาให้ดู อันลักษณะผมแดงนั้นเป็น
ผมม้า แดงอย่างอ่อนหรือเหลืองแก่ ผมที่แดงนี้มาข้างพันธุพ่อ ถ้าผู้หญิง
ไปได้ผมดำ ลูกออกมาก็ผมดำไปด้วย ผมแดงนั้นเปลี่ยน ๓ อย่าง แรก
แดงครั้นอายุมากเข้าก็ดำหม่น ลงแก่ก็เลยขาวทีเดียว บอกพี่พันธุว่า
ทราบว่าตัวมาแต่เวียงจันทน์ แต่มาก่อนอนุเป็นขบถ จะได้ตั้งอยู่นาน
เท่าไรไม่ทราบ พูดเป็นไทยประพุดีอาการกิริยาก็เป็นไทย เฉพาะมีมาก
อยู่ที่เมืองชาณุ ที่กำแพงเพชรนี้มี แต่กระเส็นกระสาย คนผมแดงใน
ปัจจุบันยังมีอยู่หลายครอบครัว พวกเขามีความสุขและได้รับความชื่นชม
และยอมรับในทุกฝ่าย ทำให้คนผมแดงภูมิใจในชาติกำเนิดของพวกเขา
มาก

หมู่บ้านคนผมแดง

เขากะล่อน

แหล่งอารยธรรมโบราณ

เมื่อประมาณ หมื่นปี ที่ผ่านมามีขุนเขา เที้ยดยาว สามลูกต่อกัน ไกลลำนํ้า
ปัง อันอุดมสมบูรณ์ไปด้วย นํ้าท่า ข้าวปลา สัตว์ป่า นานาชนิด มนุษย์ยุคหิน
ของกำแพงเพชร ได้อาศัยอยู่ในถ้ำและเพิงผา เขากะล่อน ซึ่งเรียกขานกันต่อมา
ว่าเขากะล่อน ปัจจุบัน อยู่ที่บ้านหาดชะอม ตำบลป่าพุทรา อำเภอขามเฒ่า
ลําษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร จากการค้นพบขวานหินขัด ขนาดต่างๆ รวมทั้งยัง
ทำไม่สำเร็จหลายร้อยอัน หัวธนูหิน กำไลหิน ที่ติดอยู่กับกระดูกท่อนแขน
สันนิษฐานว่า น่าจะมีประชากรยุคหินกำแพงเพชร อาศัยอยู่ในถ้ำเขากะล่อน
หลายครอบครัว ปัจจุบันเขากะล่อน ยังถูกทิ้งร้าง ยังไม่ได้มีการค้นคว้าและ
ศึกษาอย่างจริงจัง น่าเสียดายว่าหลักฐานสำคัญต่างๆ จะมลายไปสิ้น
เมืองแสนตอ เป็นเมืองที่นำมาเยือนอีกเมืองหนึ่ง เดินทางท่องเที่ยวตามคำ
ขวัญประจำอำเภอ ก็คุ้มแล้วเมืองตอเป็นแสน ดินแดนประพาสต้น ถิ่นคนผม
แดง แหล่งอารยธรรมโบราณ

ภาชนะดินเผาจากเขากะล่อน
ข้อมูลจาก มุลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์

บทโทรทัศน์

อ.สันติ อภัยราช

You Tube

สารคดีโทรทัศน์วัฒนธรรม ตอน อำเภอลำปางหลวง

ช่อง : vittaya jaturapak

ชื่อ : รายการโทรทัศน์วัฒนธรรมประจำปี 2560 ตอน 4 อำเภอลำปางหลวง

ที่อยู่ : <https://www.youtube.com/watch?v=7zNEo2wtFec>

The screenshot shows a YouTube video player interface. At the top left is the YouTube logo. A search bar is located at the top center. In the top right corner, there is a browser extension icon with the text "ดาวน์โหลด วิดีโอ นี้" and a close button. The video frame shows three individuals standing in front of a rustic wooden building. On the left is a man in a blue t-shirt with an orange collar and a logo that says "SB". In the center is a young girl in a yellow and black patterned shirt. On the right is an older man wearing a white hat and a blue denim jacket. Below the video frame is a red progress bar with a play button, a volume icon, and a time display of "22:51 / 27:33". To the right of the progress bar are icons for settings, full screen, and a share icon. Below the video frame, the video title "รายการโทรทัศน์วัฒนธรรมประจำปี 2560 ตอน 4 อำเภอลำปางหลวง" is displayed. Underneath the title is the channel name "vittaya jaturapak" with a profile picture, a red "Subscribe" button, and the number "732". In the bottom right corner of the player area, it says "107 views".

เบื้องหลังสารคดีโทรทัศน์
ตอน อำเภอลำปางวรลักษบุรี

พิธีกร

อาจารย์สันติ อภัยราช

มัลติมีเดีย

นายวิทยา จตุรภาค

ที่ว่าการอำเภอเมืองขามเฒ่าบุรี

ที่ว่าการอำเภอเมืองขามเฒ่าลักษ์บุรี

อำเภอขามเฒ่าบุรี

ถิ่นคนผมแดง อำเภอลำลูกเกดบุรี

คนผมแดง อำเภอขามเฒ่าบุรี

คนผมแดง อำเภอขานูร์ลักษบุรี

กลาง : คุณทองคำ แสนแก้ว หมู่บ้านคนผมแดง

เขากะล่อน อำเภอลำลูกเกดบุรี

เขากะล่อน อำเภอขามเฒ่าสุพรรณบุรี

